

ESIF finanšu instrumenti attīstībai

Kohēzijas fonds

Finanšu instrumenti

Kohēzijas fonda līdzfinansētie finanšu instrumenti ir ilgtspējīgs un efektīvs veids, kā ieguldīt Eiropas Savienības ekonomiskās, sociālās un teritoriālās kohēzijas stiprināšanā. Tie var atbalstīt plašu trans-Eiropas transporta tīklu un projektu loku, kas ir saistīti ar enerģētiku vai transportu, kuri dod labumu apkārtējai videi, ar iespēju finansējumu izmantot atkārtoti turpmākām investīcijām.

Kohēzijas fonds (KF) ir viens no Eiropas strukturālajiem un investīciju fondiem, kas veicina ieguldījumus prioritārajos trans-Eiropas transporta tīklos un ieguldījumus, kas ir saistīti ar enerģētiku vai transportu, kas dod labumu apkārtējai videi saistībā ar energoefektivitāti, atjaunojamās enerģijas izmantošanu, attīstot transportu un atbalstot intermodālo transportu.

KF kopējais budžets no 2014.-2020. gadam ir 63 miljardi EUR. Šis atbalsts tiek sniegts dalībvalstīm, kuru nacionālais kopienākums uz vienu iedzīvotāju ir mazāks par 90% no ES vidējā. 2014.-2020. gada periodā Kohēzijas fonds ir pieejams Bulgārijā, Čehijas Republikā, Grieķijā, Horvātijā, Igaunijā, Kiprā, Latvijā, Lietuvā, Maltā, Polijā, Portugālē, Rumānijā, Slovākijā, Slovēnijā un Ungārijā.

Laikā no 2007.-2013. gadam Kohēzijas fonda finansēti finanšu instrumenti netika piemēroti. Tomēr, atzīstot finanšu instrumentu atbalsta priekšrocības, tagad šis atbalsta sniegšanas veids ir iespējams arī no Kohēzijas fonda.

Finanšu instrumenti

- ir jāatmaksā;
- atrodas apgrozībā, t.i., atmaksātais finansējums tiek atkārtoti izmantots tajā pašā teritorijā;
- ir piemēroti finansiāli dzīvotspējīgiem projektiem, t.i., tādiem, kuri var radīt pietiekami lielus ienākumus vai ietaupījumus, lai atmaksātu saņemto atbalstu;
- ir izveidoti, lai piesaistītu līdzfinansējumu no citiem avotiem, ieskaitot privātās investīcijas, lai palielinātu pieejamā finansējuma apjomu, sevišķi nozarēs/teritorijās, kurās ir problēmas ar finanšu pieejamību;
- var būt aizdevumu, garantiju vai pašu kapitāla veidā;
- var arī atbalstīt piedāvājuma puses attīstību, ieguldot tirgus attīstībā;
- var tikt izmantoti papildinošā veidā kopā ar dotācijām; un
- var tikt pārvaldīti ar nacionālo vai reģionālo banku, starptautisko organizāciju, tādu kā Eiropas Investīciju banka vai Eiropas Investīciju fonds, finanšu starpnieku un vadošo iestāžu (tikai aizdevumu un garantiju gadījumā) palīdzību.

Finanšu instrumenti var tikt līdzfinansēti no Kohēzijas fonda, lai **atbalstītu** ES daļiņvalstu **KF darbības programmās norādītās investīciju prioritātes**. Finanšu instrumenti var tikt izmantoti gandrīz visās tajās ietvertajās jomās, ja tie ir vērsti uz **identificētām tirgus nepilnībām**, t.i., jomām, kurās bankas nevēlas aizdot un/vai kurās privātais sektors nevēlas investēt.

Tādējādi finanšu instrumenti var dot ieguldījumu šādu KF mērķu sasniegšanā:

- veicināt no atjaunojamajiem avotiem iegūtās enerģijas ražošanu, sadali un izmantošanu;
- atbalstīt energoefektivitāti un gudru enerģētikas pārvaldību;
- investēt atkritumu apsaimniekošanā un ūdenssaimniecībā;
- uzlabot apkārtējo vidi pilsētās, ieskaitot piesārņoto vietu attīrīšanu;
- atbalstīt multimodālo Vienoto Eiropas transporta telpu;
- attīstīt un uzlabot videi draudzīgas (t.sk. zema trokšņa līmeņa) un zemu oglekļa emisiju transporta sistēmas, lai veicinātu ilgtspējīgu reģionālo un vietējo mobilitāti;
- attīstīt un modernizēt visaptverošu, augstas kvalitātes sliežu, upju un jūras transportu, intermodālās transporta sistēmas un to savstarpējo savienojamību.

Var tikt ieviests plašs KF atbalstīto finanšu instrumentu klāsts:

- **Aizdevumi**, kas var būt izmantojami, ja tos nepiedāvā komercsektorā (piemēram, bankās) vai ja tie ir ar labākiem nosacījumiem (piemēram, ar zemākām procentu likmēm, ilgākiem atmaksas periodiem vai mazākām nodrošinājuma prasībām). Piemēram, no ilgtermiņa aizdevumiem varētu finansēt dzelzceļa infrastruktūras uzlabošanu un samazināt braucienu ilgumu vai atjaunināt iekšzemes ūdensceļus un palielināt upju transporta jaudu.
- **Garantijas** dod paļāvību aizdevējam, ka tā kapitāls tiks atmaksāts, ja aizņēmējs nepilda saistības par aizdevumu. Tās var dot piekļuvi komerciāliem aizdevumiem investīcijām, kuras citādi aizdevēji varētu uzskatīt par pārāk riskantām. Piemēram, var izmantot energoapgādes pakalpojumu uzņēmuma (ESCO – organizācija, kura specializējas enerģētikas risinājumos un inovatīvās finansēšanas metodēs), lai nomainītu esošo ielu apgaismojumu pret tādu, kam ir zemāks elektrības patēriņš, tādējādi pakāpeniski atsakoties no apkārtējai videi kaitīgām tehnoloģijām un samazinot uzturēšanas izmaksas.
- **Pašu kapitāls**, kad kapitāls tiek investēts apmaiņā pret pilnīgām vai daļējām uzņēmuma vai investīciju objekta īpašuma tiesībām. Investors pašu kapitālā var uzņemties zināmu uzņēmuma vadības kontroli un var saņemt daļu uzņēmuma peļņas. Ieguldījumu atdeve ir atkarīga no uzņēmuma izaugsmes un rentabilitātes, un tiek nopelnīta, kad investors pārdod savas uzņēmuma daļas („izstāšanās”) citam investoram vai caur sākotnējo publisko piedāvājumu (SPP). Pašu kapitāls visdrīzāk būs nozīmīgs augstāka riska aktivitātēs tādos projektos kā būvniecības projekti vai objektu ekspluatācija (piemēram, tuneļi vai tilti), kur izmaksas daļēji tiek segtas no nodevām.

Finanšu instrumentus var arī piedāvāt apvienojumā ar dotācijām. Bieži vien kā priekšnosacījums investīciju finansējuma piesaistīšanai ir nepieciešamība uzlabot investīciju gatavības pakāpi. Konsultatīvo un cita veida atbalstu var dotēt, izmantojot KF.

KF līdzfinansētie finanšu instrumenti var dot ieguldījumu ilgtermiņa attīstībā dalībvalstīs, kas saņem Kohēzijas fonda atbalstu, atbalstot projektus jomās, kurās investīciju līmenis bieži vien ir bijis zemāks par optimālo, un stimulējot komerciāli dzīvotspējīgu projektu sagatavošanu, tādējādi paverot jaunas tirgus iespējas. Tie arī var radīt iespējas investoriem un finanšu starpniekiem. Mazāk attīstītajās dalībvalstīs ir raksturīgi tas, ka finansējuma pieejamība ir bijusi dārgāka un sarežģītāka. Tomēr līdz ar publiskā sektora atbalstītiem finanšu instrumentiem un ar tiem saistīto riska dalīšanu, daži projekti var kļūt pievilcīgāki investīcijām.

Papildu informācija

Papildu informācija par finanšu instrumentiem un kohēzijas politiku:

http://ec.europa.eu/regional_policy/en/funding/financial-instruments/

http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/informat/2014/financial_instruments_en.pdf

Vadlīnijas vadošajām iestādēm par finanšu instrumentiem ESIF programmās:

http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/thesunds/fin_inst/pdf/fi_esif_2014_2020.pdf

Informācija par finanšu instrumentu ex-ante novērtēšanas metodoloģiju:

http://ec.europa.eu/regional_policy/en/funding/financial-instruments/

'fi-compass' mājas lapa, konsultatīvo pakalpojumu platforma par ESIF finanšu instrumentiem:

<http://www.fi-compass.eu/>

Eiropas strukturālo un investīciju fondu tiesību akti:

http://ec.europa.eu/regional_policy/lv/information/legislation/regulations/

Papildu informācija par Kohēzijas fonda Regulu:

<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=CELEX%3A32013R1300>

---

www.fi-compass.eu
contact@fi-compass.eu
© EIB (2015)

European Commission
Directorate-General
Regional and Urban Policy
Unit B.3 “Financial Instruments and IFIs’ Relations”
B-1049 Brussels

European Investment Bank
Advisory Services
fi-compass
98-100, boulevard Konrad Adenauer
L-2950 Luxembourg